

1 Aralık 2023 Dünya AIDS günü Türkiye bildirisi; **#AIDSsizbirgelecek** mümkün mü?

Büyük insanlığın iklimsel, sosyal, ekonomik ve temel haklar ve hürriyetler bağlamında ortak bir krizin içinde olduğu bir ortamda, hatta bir kavşak noktasındayız. Tam da bu noktada, ilk kez raporlandığı 1981 yılından bu yana insanlığın deneyimlediği en sarsıcı pandemilerden biri olan AIDS etrafındaki eşitsizliklerin maalesef artarak yaşanmaya devam ettiğini, bu yıl 35. kez düzenlenen Dünya AIDS Günü ile hatırlatıyoruz. **1988 yılından bu yana her yıl düzenlenen bu etkinlik, yitirdiğimiz insanları onurlandırmak için bir fırsat, HIV ile ilişkili damgalama ve ayrımcılığı sona erdirmek için verilen küresel mücadelenin hatırlatıcısı ve AIDS'siz bir geleceği hep birlikte inşa etmek için bir toplanma çağrısı.**

Son 35 yıla baktığımızda, HIV alanında oldukça önemli bilimsel ilerlemeler kaydedildiğini görüyoruz. Günde sadece tek tablete düşen ilaç tedavisi ART¹, etkin bir bulaş önleyici olarak PrEP², etkin ilaç tedavisi sayesinde vücutlarındaki HIV'in baskılandığı HIV pozitiflerden cinsel partnerlerine virüs geçişi olmayacağını bilimsel olarak kanıtlayan Belirlenemeyen = Bulaştırmayan (B=B)³ gibi gelişmelere ek olarak, tedavide uzun etkili enjeksiyon formlar kullanıma giriyor. Bununla birlikte çok sayıda insanı hızlıca ve çok daha düşük maliyetle test etmemizi sağlayan imkanlar da yaygınlaşıyor. Dünya Sağlık Örgütü bu yıl yayınladığı bir belge⁴ ile HIV ilaç tedavisi ve Belirlenemeyen = Bulaştırmayan sayesinde, HIV geçişi riskinin sıfır olduğunu resmi olarak duyurdu ve AIDS tarihinde ilk kez görülen resmi bir netlik ile #RiskSıfır dedi. **Fakat bütün bunlar yeni HIV olgularını sıfır düzeyine indirme ve HIV ile ilişkili damgalama ve ayrımcılığı sonlandırma hedeflerine varmayı henüz kolaylaştırmıyor maalesef.**

2021 yılı bildirimizde “geçtiğimiz kırk yılın deneyimi gösterdi ki, küresel AIDS hedeflerine ulaşmak ancak, sivil toplumun eşit haklara sahip bir paydaş olarak tüm süreçlere dâhil edilmesiyle ve merkeze özneyi alan, insan hakları temelli ve karşılıklı saygıya dayalı bir yaklaşımla mümkün olacak” demiştik. Dünya AIDS Günü 2023'ün uluslararası temalarına baktığımızda başta UNAIDS olmak üzere pek otoritenin “Let communities lead” (Özneler öncülük etmeli) olduğunu sevinerek görüyoruz. Ancak Dünya genelinde HIV'e ayrılan maddi kaynakların ve politik ilginin giderek azaldığı da bir gerçek. Hal böyleyken, öznelerin küresel AIDS cevabına nasıl öncülük edeceği sorusuna en az sloganın kendisi kadar odaklanılmalı. **Aksi halde, küresel AIDS cevabının başarısızlığa uğradığı bir durumda bundan öznelerin sorumlu tutulması iştten bile değil.**

UNAIDS'in⁵ 2025 yılında erişmeyi umduğu 95-95-95⁶ hedeflerindeki genel duruma baktığımızda, oldukça cesaretlendirici başarı öyküleri ve hatta yeni HIV olgularını neredeyse sıfıra indirebilmiş ilham verici örnekler görüyoruz. Bu örneklerin neredeyse tamamının kaynak ve politik ilgi azlığı sıkıntısı yaşamayan ülkeler olması, küresel AIDS cevabına öznelerin öncülük etmesinin yetmeyeceğinin kanıtı. Nitekim Türkiye'nin de dâhil olduğu Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) ile Doğu Avrupa ve Merkez Asya (EECA) bölgeleri, genel resmin aksine yeni HIV olgularının ve HIV ile ilişkili damgalama ve ayrımcılığın arttığı iki bölge konumundalar. Oysa bilimsel gelişmeler, hem yeni HIV olgularını hem de HIV ile ilişkili damgalama ve ayrımcılığı sıfırlamayı sağlayacak etkili araçlar sunuyor.

Türkiye HIV sivil toplumunun paydaşları olarak 35. Dünya AIDS gününde, küresel hedeflere ve AIDS'siz bir ortak geleceğe ulaşma yolunda kritik bir dönüm noktasında olduğumuzun altını tekrar çiziyoruz. Bu bağlamda, **ülkemizin etrafına da örnek olacak başarılı bir AIDS cevabında olmazsa olmaz olduğuna inandığımız araçlara dair önerilerimiz şunlardır;**

-Anonim HIV testi imkanlarının ve kendin yap testlerin önündeki yasal engellerin kaldırılarak HIV testlerine erişimin kolaylaştırılması,

-Türkiye HIV/AIDS Kontrol Programı (2019-2024)'nın⁷ ve Kontrol Programı'nda önerilen sivil toplum faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için kamu bütçesinden kaynak yaratılması,

-Etkili bir bulaş önleme yöntemi olan PrEP'in herkes için kolayca erişilebilir hale getirilmesi,

-Belirlenemeyen = Bulaştırmayan gibi geniş kabul görmüş net mesajların, resmi tedavi rehberlerine dâhil edilmesi ve tüm branşlarda bilinir ve önerilir hale getirilmesi,

-HIV olgularının en çok görüldüğü şehir olan İstanbul'un, çerçevesi Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin 3.3 numaralı maddesine dayanan Fast Track Cities (Hızlı Erişim Şehirler)* ağına dâhil olması için gerekli adımların atılması,

-Tüm bu süreçlere UNAIDS'in önerdiği gibi öznelerin ve HIV sivil toplumunun liderlik etmesi.

Sivil toplum kuruluşları olarak bu bildirileri düzenli olarak yayınlamaya başladığımız 2017 yılından beri, birlikte çalışma irademizi ve Türkiye'nin potansiyeline yakışır bir AIDS cevabına liderlik edebileceğimizi her fırsatta tekrarladık. Bu yaklaşımın 2023 yılında UNAIDS tarafından da önerilmiş olması, motivasyonumuzu ve azmimizi tazeliyor. Bu motivasyonla bir kez daha tekrar etmek istiyoruz;

#AIDSsizbirgelecek ancak hep birlikte çalışır, öznelere hak ettikleri değeri verir ve onları olmaları gereken yere, hareketin liderliğine konumlandırırırsak mümkün. Aksi halde benzer talepleri her yıl tekrar etmeye devam eder; ne #AIDSsizbirgelecek kurabilmiş ne de HIV ile ilişkili damgalama ve ayrımcılığı bitirebilmiş oluruz.

Kırmızı Kurdele İstanbul, www.kirmizikurdele.org

Pozitif Yaşam Derneği, www.pozitifyasam.org

Bildiriği indirmek ve açıklamalar için; www.kirmizikurdele.org, pozitifyasam.org

Önceki yıllara ait tüm bildiriler için; www.kirmizikurdele.org/bildiriler